

Analiza i Rekomendacje Wdrożeniowe Serii Podręczników "Pewny Start Poziomy" w Kontekście Zróżnicowanych Potrzeb Edukacyjnych Uczniów Szkoły Podstawowej

Cel raportu

Niniejszy raport stanowi kompleksową analizę serii podręczników "Pewny Start Poziomy", opracowanej przez Wydawnictwo Nowa Era, w kontekście jej zastosowania w edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE). Głównym celem dokumentu jest dostarczenie dyrektorom placówek, nauczycielom i pedagogom specjalnym jednoznacznych, opartych na dowodach rekomendacji dotyczących implementacji serii. Raport został przygotowany w odpowiedzi na konkretną potrzebę efektywnego i zgodnego z prawem oświatowym wykorzystania materiałów edukacyjnych, które zostały zamówione w ramach dotacji celowej przeznaczonej na wsparcie uczniów z niepełnosprawnościami.¹ Analiza ma na celu przekształcenie zakupionych zasobów w precyzyjnie dobrane i skuteczne narzędzia pracy pedagogicznej i terapeutycznej.

Zakres analizy

Analiza koncentruje się na nowej, ośmiopoziomowej strukturze serii "Pewny Start Poziomy" (obejmującej poziomy od A do H), która została zaprojektowana jako spójny materiał na cały ośmioletni cykl edukacyjny w szkole podstawowej. Szczegółowemu badaniu poddano dopasowanie poszczególnych komponentów serii do specyficznych potrzeb i wymogów edukacyjnych trzech grup uczniów:

- Uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.
- Uczniów w spektrum autyzmu, w tym z diagnozą Zespołu Aspergera.
- Uczniów słabowidzących.

Metodologia

Przedstawione wnioski i rekomendacje opierają się na trójwymiarowej metodologii analitycznej.

Po pierwsze, dokonano syntezy oficjalnych informacji produktowych udostępnionych przez wydawcę, analizując deklarowane cele, strukturę i zawartość merytoryczną serii.

Po drugie, zawartość podręczników została skonfrontowana z wymogami polskiego prawa oświatowego, w szczególności z zapisami podstawy programowej kształcenia ogólnego dla różnych grup uczniów.

Po trzecie, analiza została wzbogacona o wiedzę ekspercką z zakresu pedagogiki specjalnej, tyflopedagogiki oraz terapii osób w spektrum autyzmu, co pozwoliło na sformułowanie praktycznych strategii adaptacyjnych i wdrożeniowych.

Kluczowe wyzwanie i główna teza raportu

W toku analizy zidentyfikowano fundamentalną rozbieżność, która stanowi kluczowe wyzwanie dla placówek wdrażających serię. Oficjalnie, seria "Pewny Start Poziomy" jest zgodna z podstawą programową dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym. Tymczasem potrzeby edukacyjne wskazane przez odbiorcę raportu dotyczą w dużej mierze uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, którzy, zgodnie z obowiązującymi przepisami, realizują tę samą podstawę programową kształcenia ogólnego co ich neurotypowi rówieśnicy. Ta rozbieżność programowa uniemożliwia proste, mechaniczne przypisanie poszczególnych poziomów serii do kolejnych klas szkoły podstawowej dla tej grupy uczniów.

W związku z powyższym, główna teza raportu brzmi:

Seria "Pewny Start Poziomy" jest wysoce wartościowym, specjalistycznym narzędziem terapeutyczno-edukacyjnym, jednak jej efektywne i zgodne z prawem wykorzystanie w pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w spektrum autyzmu oraz słabowidzącymi wymaga odejścia od sztywnego przypisania poziomów do klas na rzecz elastycznego doboru materiałów w oparciu o precyzyjną diagnozę wieku funkcjonalnego i indywidualnych celów rewalidacyjnych ucznia. Raport ten ma za zadanie nie tylko przedstawić prostą instrukcję dopasowania, ale przede wszystkim zbudować u odbiorcy nowe ramy myślenia o serii – nie jako o podstawowym podręczniku, lecz jako o zasobniku specjalistycznych narzędzi wspierających terapię i rozwój kluczowych kompetencji życiowych.

Charakterystyka Serii "Pewny Start Poziomy": Struktura, Cele i Założenia Metodyczne

Nowa, 8-poziomowa struktura (A-H)

Seria "Pewny Start Poziomy" wprowadza na rynek edukacji specjalnej innowacyjną koncepcję "jednej serii na 8 lat pracy". Ośmiostopniowy podział materiału, oznaczony literami od A do H, ma na celu zapewnienie spójności i ciągłości procesu dydaktycznego przez cały okres nauki w szkole podstawowej. Taka struktura stanowi odpowiedź na jedno z największych wyzwań pedagogów specjalnych – konieczność nieustannego poszukiwania, kompilowania i adaptowania materiałów edukacyjnych z wielu, często niespójnych ze sobą źródeł.

Seria oferuje kompletny zestaw na każdy rok szkolny, co nie tylko oszczędza czas nauczyciela, ale także, co niezwykle istotne z perspektywy psychologicznej, daje uczniom ze SPE poczucie posiadania własnego, estetycznego i kolorowego kompletu materiałów, analogicznie do ich neurotypowych rówieśników w szkołach masowych. Wraz z kolejnymi poziomami zmienia się nie tylko stopień trudności zadań, ale również tematyka i szata graficzna, które są dostosowane do rosnącej dojrzałości uczniów.

Trójelementowa budowa każdego poziomu – synergia w procesie dydaktycznym

Każdy poziom serii został skonstruowany w oparciu o trzy komplementarne komponenty, które tworzą spójny i wieloaspektowy system dydaktyczny. Ich synergiczne działanie pozwala na kompleksowe opracowanie każdego tematu, od wprowadzenia teoretycznego, przez utrwalenie, aż po praktyczne, manipulacyjne zastosowanie.

"Moja książka": Pełni funkcję materiału wiodącego, który można przyrównać do tradycyjnego podręcznika. Wprowadza ucznia w nową tematykę za pomocą tekstów, czytanek oraz bogatego materiału ilustracyjnego i fotograficznego. Jest to baza, wokół której nauczyciel organizuje jednostkę lekcyjną, prezentując nowe pojęcia i inicjując dyskusję.

"Karty pracy": Stanowią odpowiednik zeszytu ćwiczeń, którego głównym celem jest utrwalenie wiedzy i umiejętności wprowadzonych w "Mojej książce". Zawierają one szeroki wachlarz zadań zamkniętych i otwartych, takich jak uzupełnianie luk, pisanie po śladzie, zaznaczanie prawidłowych odpowiedzi, łączenie w pary czy kategoryzowanie elementów. Jest to klasyczne narzędzie służące do weryfikacji stopnia zrozumienia materiału i automatyzacji nabytych umiejętności.

"Codziennik": To kluczowy i najbardziej innowacyjny element serii. Jest to zbiór materiałów o charakterze manipulacyjnym i polisensorycznym, przeznaczony do aktywnej pracy ucznia. Jego szczegółowa rola i struktura zostaną omówione w kolejnym rozdziale.

Główne cele pedagogiczne serii

Zgodnie z deklaracjami wydawcy, nadrzędnym celem wszystkich poziomów serii jest wsparcie rozwoju trzech kluczowych obszarów: funkcjonowania osobistego i społecznego, komunikacji oraz kreatywności. Cele te są w pełni zbieżne z założeniami podstawy programowej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. Podstawa ta kładzie szczególny nacisk na kształtowanie kompetencji praktycznych, które umożliwią uczniowi osiągnięcie jak największej samodzielności i zaradności w dorosłym życiu. Analiza zawartości serii "Pewny Start Poziomy" potwierdza, że jej treści bezpośrednio realizują te założenia poprzez koncentrację na takich zagadnieniach jak:

- Nauka samodzielności i zaradności życiowej (np. dbanie o higienę, planowanie i robienie zakupów, wykonywanie obowiązków domowych, dbanie o zdrowie).
- Rozwój umiejętności komunikacyjnych, zarówno werbalnych, jak i z wykorzystaniem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC).
- Kształtowanie zachowań społecznie akceptowalnych i rozumienie norm społecznych.
- Poznawanie otaczającego świata w sposób zintegrowany, sytuacyjny i wielozmysłowy, co jest fundamentem edukacji uczniów z głębszą niepełnosprawnością intelektualną.

Rola i Zastosowanie "Codziennika" **Narzędzie Wspierające Funkcjonowanie i Utrwalanie Wiedzy**

Koncepcja "Codziennika"

"Codziennik" stanowi serce serii "Pewny Start Poziomy" i jest jej najbardziej wyróżniającym się elementem. To zbiór kart pracy, które zawierają materiały do wycinania, układania, segregowania i manipulowania. Jego koncepcja stanowi świadome odejście od modelu pasywnego przyswajania wiedzy, charakterystycznego dla tradycyjnych kart pracy, na rzecz aktywnego, kinestetycznego uczenia się przez działanie. Uczeń nie jest tu jedynie odbiorcą treści, ale staje się aktywnym uczestnikiem procesu edukacyjnego, który fizycznie operuje na materiale. Taka forma pracy jest nie tylko bardziej angażująca, ale również niezwykle skuteczna w rozwijaniu motoryki małej – precyzji ruchów, koordynacji wzrokowo-ruchowej i siły dłoni, co jest kluczowym celem terapeutycznym dla wielu uczniów ze SPE.

Analiza podziału tematycznego

"Codziennik" na wyższych poziomach serii jest często podzielony na trzy sprofilowane tematycznie części, które odpowiadają głównym celom serii:

- "Funkcjonowanie": Ta część koncentruje się na kształtowaniu umiejętności praktycznych, kluczowych dla samodzielnego życia. Znajdują się tu materiały dotyczące planowania czasu (praca z zegarem i kalendarzem), obowiązków domowych, dbania o higienę i zdrowie,

rozumienia i przestrzegania norm społecznych oraz rozwijania kompetencji matematycznych w praktycznym zastosowaniu (np. obliczenia pieniężne, ważenie produktów, mierzenie długości). Ta część "Codziennika" jest bezpośrednim narzędziem do realizacji celów podstawy programowej dotyczących zaradności życiowej i funkcjonowania w społeczeństwie.

- "Komunikacja": Zawiera materiały zaprojektowane w celu wspierania rozwoju mowy, poszerzania słownictwa czynnego i biernego oraz doskonalenia umiejętności porozumiewania się. Typowe zadania w tej części to historyjki obrazkowe do układania w logiczne sekwencje i opowiadania, plansze tematyczne do budowania wypowiedzi, gry słowne oraz materiały, które mogą być wykorzystane jako podstawa do tworzenia osobistych tablic komunikacyjnych (AAC).
- "Kreatywność": Skupia się na zadaniach otwartych, które stymulują wyobraźnię, myślenie dywergencyjne i zdolność do rozwiązywania problemów. Mogą to być plansze do swobodnego projektowania (np. pokoju, ogrodu), zadania polegające na układaniu sekwencji i kodowaniu, a także instrukcje do tworzenia prac plastycznych czy prostych potraw.⁴ Ta część rozwija nie tylko zdolności artystyczne, ale także umiejętność planowania i działania zgodnie z instrukcją.

Praktyczne zastosowanie w pracy z uczniem

Nauczyciel, wykorzystując "Codziennik", zyskuje potężne narzędzie do różnorodnych zastosowań pedagogicznych i terapeutycznych. Może on służyć do:

- Konkretyzacji pojęć abstrakcyjnych: Dla wielu uczniów pojęcia takie jak "upływ czasu", "budżet" czy "norma społeczna" są trudne do zrozumienia. Praca z "Codziennikiem", polegająca na fizycznym układaniu planu dnia z piktogramów, segregowaniu monet i banknotów czy odgrywaniu scenek na planszy, pozwala przełożyć te abstrakcje na konkretny, namacalny materiał.
- Treningu Umiejętności Społecznych (TUS): Plansze i historyjki obrazkowe z "Codziennika" mogą stanowić bezpieczne środowisko do ćwiczenia zachowań społecznych. Uczeń może w warunkach symulacyjnych, bez presji i lęku, przećwiczyć sekwencję zdarzeń (np. wizyta u lekarza, zakupy w sklepie), co buduje jego pewność siebie i przygotowuje do funkcjonowania w realnym świecie.
- Dostarczania przewidywalnej, ustrukturyzowanej aktywności: Praca z materiałem manipulacyjnym, który ma jasny początek, przebieg i koniec (np. wyciąć, dopasować, przykleić), jest niezwykle ważna w pracy z uczniami w spektrum autyzmu. Daje im poczucie bezpieczeństwa, przewidywalności i kontroli, co redukuje lęk i pozwala skupić się na celu zadania.

Co więcej, praca z "Codziennikiem" wykracza poza czystą dydaktykę, stając się nieocenionym narzędziem do bieżącej, nieformalnej diagnozy funkcjonalnej. Obserwacja ucznia podczas wykonywania zadania manipulacyjnego dostarcza nauczycielowi znacznie bogatszych informacji niż standardowa, wypełniona karta pracy.

Analizując sam proces działania ucznia, pedagog może ocenić nie tylko to, czy zna on prawidłową odpowiedź, ale również:

- Poziom motoryki małej: Jak uczeń radzi sobie z nożyczkami, jak precyzyjnie dopasowuje elementy, jak kontroluje nacisk kleju.
- Zdolności percepcyjne: Czy potrafi odnaleźć pasujące pary, czy różnicuje kształty i kolory, jak organizuje przestrzeń na kartce.
- Funkcje wykonawcze: W jaki sposób planuje swoją pracę, czy potrafi utrzymać w pamięci roboczej sekwencję czynności, jak radzi sobie z przełączaniem uwagi między zadaniami.
- Tolerancję na frustrację i strategie radzenia sobie: Co robi, gdy element nie pasuje, gdy popełni błąd, czy prosi o pomoc.

Te obserwacje, systematycznie notowane, stanowią bezcenne źródło danych do konstruowania i modyfikowania Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego (IPET), pozwalając na precyzyjne dostosowanie celów i metod pracy do rzeczywistych potrzeb i możliwości ucznia.

Analiza Dopasowania Serii do Poszczególnych Grup Uczniów

Ta sekcja stanowi kluczowy element raportu, przekładając ogólną charakterystykę serii na konkretne, praktyczne zalecenia wdrożeniowe dla poszczególnych grup uczniów. Należy podkreślić, że fundamentem skutecznego wykorzystania serii "Pewny Start Poziomy" jest zasada elastyczności i głębokiej indywidualizacji procesu nauczania.

A. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Kontekst prawny i pedagogiczny

Punktem wyjścia do wszelkich rozważań musi być obowiązujący stan prawny. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej, uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim realizują tę samą podstawę programową kształcenia ogólnego, co ich rówieśnicy bez niepełnosprawności. Oznacza to, że muszą oni opanować złożone umiejętności akademickie, takie jak czytanie ze zrozumieniem różnorodnych tekstów, tworzenie form wypowiedzi pisemnej, wykonywanie operacji na liczbach wymiernych czy rozumienie procesów historycznych i przyrodniczych. Poziom tych wymagań jest znacznie wyższy niż zakres treści prezentowany w serii "Pewny Start Poziomy", która została opracowana w oparciu o podstawę programową dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym.

Rekomendacja główna

W związku z powyższą rozbieżnością programową, seria "Pewny Start Poziomy" nie może i nie powinna być stosowana jako podstawowy, wiodący podręcznik do realizacji zajęć edukacyjnych (np. edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej) dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Jej rola w pracy z tą grupą uczniów jest uzupełniająca, rewalidacyjna i terapeutyczna.

Zastosowanie

Materiały z serii stanowią doskonałe narzędzie do wykorzystania podczas:

- Zajęć rewalidacyjnych: Umożliwiają one skoncentrowaną pracę nad specyficznymi deficytami ucznia, np. w zakresie percepcji wzrokowej, koordynacji, orientacji przestrzennej czy umiejętności grafomotorycznych.
- Zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne (TUS): Tematyka serii, zwłaszcza w "Codziennikach", bezpośrednio dotyczy zagadnień związanych z rozpoznawaniem i nazywaniem emocji, rozumieniem relacji międzyludzkich i funkcjonowaniem w grupie.
- Wsparcia w nauce praktycznych umiejętności życiowych: Uczniowie z niepełnosprawnością w stopniu lekkim, mimo realizowania podstawy ogólnej, często doświadczają trudności w zakresie samodzielności i zaradności. Komponent "Codziennik. Funkcjonowanie" może być idealnym narzędziem do nauki planowania budżetu, robienia zakupów, korzystania z kalendarza czy dbania o zdrowie.

Dobór poziomu

Dobór odpowiedniego poziomu serii dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim nie może opierać się na klasie, do której formalnie uczęszcza. Kryterium musi być jego wiek funkcjonalny oraz precyzyjnie zdiagnozowane deficyty i potrzeby rewalidacyjne. Uczeń klasy VI, który ma trudności z planowaniem czasu, może z powodzeniem pracować z materiałem z Poziomu D lub E, jeśli tematyka i stopień skomplikowania zadań odpowiadają jego aktualnym możliwościom i celom terapeutycznym.

B. Uczniowie w spektrum autyzmu (w tym z Zespołem Aspergera)

Kontekst

Potrzeby edukacyjne i terapeutyczne uczniów w spektrum autyzmu są niezwykle zróżnicowane, jednak można wskazać pewne wspólne obszary wymagające wsparcia. Należą do nich przede wszystkim: komunikacja społeczna, rozumienie i przewidywanie sytuacji społecznych, radzenie sobie z emocjami, a także silna potrzeba przewidywalności, rutyny i jasno określonej struktury.¹⁶

Rekomendacja główna

Seria "Pewny Start Poziomy" jest wysoce rekomendowana jako narzędzie wspierające edukację i terapię uczniów w spektrum autyzmu. Jej struktura i zawartość merytoryczna w dużej mierze odpowiadają specyficznym potrzebom tej grupy.

Mocne strony serii

- Wizualne wsparcie: Materiały są bogato ilustrowane, a wiele treści prezentowanych jest za pomocą zdjęć, co ułatwia rozumienie pojęć uczniom, dla których myślenie obrazowe jest dominujące.
- Przewidywalna i powtarzalna struktura: Jasny i stały układ każdego poziomu (Moja książka -> Karty pracy -> Codziennik) oraz powtarzalna struktura poszczególnych jednostek tematycznych dają uczniowi poczucie bezpieczeństwa i redukują lęk przed nowością.
- Konkret i dosłowność: "Codziennik" stanowi idealne narzędzie do przekładania abstrakcyjnych i często niezrozumiałych dla uczniów z ASD norm społecznych na konkretne, wizualne i manipulacyjne zadania. Układanie historyjek społecznych w odpowiedniej kolejności pozwala na przeanalizowanie krok po kroku danej sytuacji i zrozumienie związków przyczynowo-skutkowych.
- Systematyczny rozwój kompetencji społecznych: Tematyka poruszana w serii (emocje, relacje, zachowanie w miejscach publicznych, asertywność) bezpośrednio odpowiada celom terapeutycznym wyznaczanym dla uczniów w spektrum autyzmu.

Dobór poziomu

Podobnie jak w przypadku niepełnosprawności intelektualnej, dobór poziomu musi być podyktowany indywidualną diagnozą funkcjonalną ucznia, a nie jego wiekiem metrykalnym czy przypisaniem do klasy. Uczeń z Zespołem Aspergera o wysokim potencjale intelektualnym, uczęszczający do klasy VII, może z powodzeniem korzystać z materiałów z Poziomu F lub G, aby pracować nad zaawansowanymi umiejętnościami społecznymi, takimi jak rozumienie metafor, ironii czy planowanie wieloetapowych działań. Z kolei uczeń z autyzmem i współwystępującą niepełnosprawnością intelektualną może na tym samym etapie edukacyjnym pracować z materiałem z Poziomu C lub D.

C. Uczniowie słabowidzący

Kontekst

Analiza dostępnych materiałów informacyjnych nie wykazała, aby seria "Pewny Start Poziomy" była w jakikolwiek sposób fabrycznie adaptowana do potrzeb uczniów z dysfunkcją wzroku. Publikacje są opisywane jako "kolorowe", co może, ale nie musi, oznaczać zastosowania odpowiedniego kontrastu barw. Brak jest informacji o wielkości czcionki, grubości konturów czy uproszczeniu szaty graficznej.

Rekomendacja główna

Seria "Pewny Start Poziomy" może być stosowana w pracy z uczniami słabowidzącymi, jednak jej skuteczne wykorzystanie jest warunkowane znaczącymi adaptacjami i aktywnym, systematycznym zaangażowaniem nauczyciela-tyflopiedagoga. Nie jest to materiał gotowy do użycia "prosto z pudełka" dla tej grupy uczniów.

Konieczne strategie adaptacyjne

Nauczyciel pracujący z uczniem słabowidzącym musi być przygotowany na wdrożenie szeregu działań adaptacyjnych:

- Indywidualna ocena czytelności: Przed podaniem uczniowi jakiegokolwiek materiału, nauczyciel musi dokonać jego oceny pod kątem czytelności dla konkretnego dziecka, uwzględniając jego ostrość wzroku, pole widzenia, wrażliwość na kontrast i percepcję barw.
- Powiększanie: Regularne i systematyczne korzystanie z kserokopiarki lub skanera w celu powiększenia materiałów do formatu A3 lub większego. Dotyczy to zwłaszcza kart pracy, które mogą zawierać drobne elementy, oraz tekstów w "Mojej książce".
- Poprawa kontrastu: W przypadku materiałów o niskim kontraście (np. jasne ilustracje na białym tle), konieczne może być pogrubianie kluczowych konturów na ilustracjach i schematach za pomocą czarnego, grubego markera.
- Adaptacje dotykowe: Kluczowym elementem pracy, zwłaszcza z "Codziennikiem", powinno być tworzenie adaptacji dotykowych. Elementy do wycinania i układania można podklejać materiałami o zróżnicowanej fakturze (np. karton falisty, filc, papier ścierny, folia bąbelkowa), co pozwoli uczniowi na różnicowanie ich za pomocą dotyku i wesprze percepcję wzrokową.
- Audiodeskrypcja: Nauczyciel musi być gotowy do stałego, precyzyjnego opisu werbalnego wszystkich istotnych elementów wizualnych zawartych w materiałach – ilustracji, zdjęć, schematów i układu strony.
- Zapewnienie optymalnych warunków pracy: Niezbędne jest zadbanie o odpowiednie oświetlenie stanowiska pracy ucznia (bez odbłasków) oraz zapewnienie mu dostępu do indywidualnie dobranych pomocy optycznych (lupy, monookulary) i elektronicznych (powiększalniki stacjonarne i przenośne).

Proponowane Przyporządkowanie Poziomów:

Należy je traktować jako zbiór rekomendacji, a nie sztywny i niezmienny schemat. Kluczowym kryterium doboru materiału jest zawsze aktualna, wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU) i cele zawarte w jego Indywidualnym Programie Edukacyjno-Terapeutycznym (IPET). Tabela ta ma za zadanie syntetyzować wnioski z poprzednich rozdziałów i stanowić praktyczne narzędzie w codziennej pracy nauczyciela, które ułatwi podjęcie decyzji o wyborze najodpowiedniejszego poziomu dla konkretnego ucznia.

Poziom Serii	Sugerowany Wiek Funkcjonalny / Etap Edukacyjny	Zastosowanie dla Uczniów z Niepełnosprawnością Intelktualną w st. Lekkim (Uzasadnienie)	Zastosowanie dla Uczniów w Spektrum Autyzmu (Uzasadnienie)	Uwagi Dotyczące Adaptacji dla Uczniów Słabowidzących
A, B	Wiek przedszkolny, I etap edukacyjny (kl. I-III)	Zajęcia rewalidacyjne: Kształtowanie bazowych umiejętności w zakresie samoobsługi, percepcji wzrokowej, grafomotoryki. Poziom podstawowy, stosowany w przypadku znacznych trudności.	Wczesne wspomaganie, kl. I-III: Wprowadzanie rutyny, nauka podstawowych pojęć (kolory, kształty), praca nad komunikacją i naśladowaniem. "Codziennik" jako narzędzie do nauki poprzez zabawę.	Konieczne powiększanie materiałów do formatu A3. Tworzenie wersji dotykowych prostych kształtów i postaci (np. z filcu). Stosowanie wyraźnych, prostych poleceń werbalnych.
C, D	I i II etap edukacyjny (kl. II-V)	Zajęcia rewalidacyjne, TUS: Praca nad normami społecznymi, obowiązkami domowymi, podstawami zarządzania czasem i pieniędzmi. Uzupełnienie edukacji ogólnej o treści praktyczne.	Kl. II-V, TUS: Rozwijanie rozumienia relacji społecznych, emocji, planowania dnia. "Codziennik" 12 idealny do wizualizacji planów i sekwencji zdarzeń, co jest kluczowe dla tej grupy.	Ocena czytelności bardziej złożonych ilustracji. Upraszczanie kart pracy przez zakrywanie zbędnych elementów. Pogrubianie konturów postaci i przedmiotów czarnym markerem.
E, F	II etap edukacyjny (kl. V-VII)	Zajęcia rewalidacyjne, doradztwo zawodowe: Rozwijanie samodzielności w kontekście funkcjonowania w społeczności (zakupy, korzystanie z usług). Tematyka związana z poznawaniem siebie, swoich mocnych stron.	Kl. V-VII, TUS: Praca nad bardziej złożonymi sytuacjami społecznymi, rozumieniem perspektywy innych osób, planowaniem przyszłości. Wykorzystanie gier z "Codziennika" do symulacji interakcji.	Zwiększone wyzwanie z powodu większej ilości tekstu i mniejszych ilustracji. Konieczność użycia powiększalników optycznych lub elektronicznych. Możliwość nagrywania poleceń i czytanek w formie audio.
G, H	II etap edukacyjny (kl. VII-VIII)	Zajęcia rewalidacyjne, preorientacja zawodowa: Przygotowanie do dorosłości, funkcjonowanie w urzędach, dbanie o zdrowie, planowanie budżetu. Tematyka związana z Polską, światem wirtualnym.	Kl. VII-VIII, starsi uczniowie: Rozwijanie samodzielności, przygotowanie do dorosłego życia, rozumienie abstrakcyjnych pojęć społecznych (historia, państwo). Praca nad hobby i zainteresowaniami.	Największe wyzwanie adaptacyjne. Konieczność skanowania i obróbki cyfrowej materiałów (OCR, programy czytające tekst). Adaptacja gier planszowych na wersje dotykowe lub z dużym kontrastem.

Diagnoza funkcjonalna jako punkt wyjścia

Fundamentem skutecznego i etycznego wdrożenia serii "Pewny Start Poziomy" jest zasada prymatu diagnozy nad mechanicznym przypisaniem materiału. Przed podjęciem decyzji o wyborze konkretnego poziomu dla ucznia, zespół nauczycieli i specjalistów jest zobowiązany do dokonania lub aktualizacji wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU). To właśnie wnikliwa analiza mocnych stron, deficytów, potrzeb i możliwości ucznia, a nie jego wiek metrykalny czy przynależność do klasy, musi być jedynym kryterium decyzyjnym.

Elastyczność i kreatywność nauczyciela

Serii "Pewny Start Poziomy" nie należy traktować jako zamkniętego, nienaruszalnego systemu. Jest to raczej bogaty zasobnik narzędzi, który daje nauczycielowi szkielet do budowania zindywidualizowanego procesu terapeutyczno-edukacyjnego. Zachęca się pedagogów do elastycznego korzystania z materiałów – łączenia elementów z różnych poziomów w ramach jednego tematu, adaptowania zadań do indywidualnych możliwości ucznia, a także tworzenia własnych pomocy dydaktycznych w oparciu o strukturę i koncepcję "Codziennika". Kreatywność nauczyciela jest kluczem do pełnego wykorzystania potencjału, jaki drzemie w tej serii.

Podsumowanie kluczowych rekomendacji

W celu zapewnienia maksymalnej efektywności i zgodności z prawem wykorzystania serii "Pewny Start Poziomy", sformułowano pięć kluczowych zaleceń:

- Traktuj serię "Pewny Start Poziomy" jako specjalistyczne narzędzie rewalidacyjne i terapeutyczne, a nie jako uniwersalny podręcznik do realizacji podstawy programowej dla wszystkich uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- Dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, stosuj serię wyłącznie jako materiał uzupełniający do podręczników realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego, koncentrując się na jej wykorzystaniu podczas zajęć rewalidacyjnych i rozwijających kompetencje społeczne.
- Dla uczniów w spektrum autyzmu, wykorzystaj w pełni potencjał wizualny i strukturalny serii, a zwłaszcza komponentu "Codziennik", do modelowania zachowań, strukturyzacji nauki i systematycznego treningu umiejętności społecznych.
- Dla uczniów słabowidzących bądź gotów na aktywną, systematyczną i zindywidualizowaną adaptację materiałów wizualnych, obejmującą powiększanie, poprawę kontrastu oraz tworzenie wersji dotykowych.
- Zawsze dobieraj poziom serii w oparciu o wnikliwą diagnozę funkcjonalną ucznia, jego aktualne możliwości i potrzeby, a nie o formalne przypisanie do klasy.

ŹRÓDŁA:

Cytowane prace

Materiały edukacyjne i ćwiczeniowe - Nowa Era, otwierano: września 11, 2025,
<https://www.nowaera.pl/ksztalcenie-specjalne>

PEWNY START w nowy rok szkolny! - Nowa Era, otwierano: września 11, 2025,
<https://www.nowaera.pl/pewny-start>

Pewny Start. Poziom B. Karty pracy (Jesień, Zima, Wiosna, Lato) - ZESTAW, otwierano: września 11, 2025, <https://www.eduksiegarnia.pl/pewny-start-poziom-b-karty-pracy-jesien-zima-wiosna-lato-zestaw>

Pewny Start. Poziom G. Moja książka + Codziennik szkolny (Funkcjonowanie, komunikacja, kreatywność) - ZESTAW - Eduksiegarnia.pl, otwierano: września 11, 2025,
<https://www.eduksiegarnia.pl/pewny-start-poziom-g-moja-ksiazka-codziennik-szkolny-funkcjonowanie-komunikacja-kreatywnosc-zestaw>

Podstawa programowa - Ministerstwo Edukacji Narodowej - Portal Gov.pl, otwierano: września 11, 2025, <https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawa-programowa6>

Załącznik nr 3 PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU UMIAR, otwierano: września 11, 2025, <https://www.kuratorium.wroclaw.pl/wp-content/uploads/2017/02/zal.-3-sp-dla-uczniow-niepelnospprawnych.pdf>

Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem - Ośrodek Rozwoju Edukacji, otwierano: września 11, 2025, <https://ore.edu.pl/wp-content/uploads/2017/05/ksztalcenie-specjalne.-pp-z-komentarzem.pdf>

Szkoła podstawowa IV-VIII - Podstawa programowa, otwierano: września 11, 2025,
<http://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych - Ośrodek Rozwoju Edukacji, otwierano: września 11, 2025, <https://ore.edu.pl/wp-content/uploads/2018/03/podstawa-programowa-dla-uczniow-z-niepelnospprawnoscia-intelektualna-w-stopniu-umiarkowanym-lub-znacznym.-prezentacja.pdf>

Szkoła podstawowa (uczniowie niepełnosprawni) - Podstawa programowa, otwierano: września 11, 2025, <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-uczniowie-niepelnospprawni>
uczeń z niepełnosprawnością intelektualną - dostosowanie wymagań - PEDAGOG SZKOLNY, otwierano: września 11, 2025, https://pedagog szkolny.pl/viewpage.php?page_id=189

PEWNY START D Codziennik szkolny. Funkcjono - Sklep Nowa Era, otwierano: września 11, 2025, <https://sklep.nowaera.pl/product/pewny-start-d-codziennik-szkolny-funkcjonowanie-086583>

Pewny start. Poziom F. Codziennik - Ceny i opinie - Ceneo.pl, otwierano: września 11, 2025,
<https://www.ceneo.pl/185479742>

Pewny start. Poziom F. Codziennik. Funkcj. 1 - Ceny i opinie - Ceneo.pl, otwierano: września 11, 2025, <https://www.ceneo.pl/185962355>

Pewny Start. Aktywni zawodowo. Zajęcia kulina. KP1 - Bonito, otwierano: września 11, 2025, <https://bonito.pl/produkt/pewny-start-aktywni-zawodowo-zajecia-kulina-kp1>

Pewny start. Poznać i zrozumieć uczucia. Poradnik pozytywny. Nowa Era - Allegro, otwierano: września 11, 2025, <https://allegro.pl/oferta/pewny-start-poznac-i-zrozumiec-uczucia-poradnik-pozytywny-nowa-era-17708857604>

Pewny start. Świat wokół mnie. Radzę sobie każdego dnia. Historyjki społeczne - Bee.pl, otwierano: września 11, 2025, https://www.bee.pl/pewny-start-swiat-wokol-mnie-radze-sobie-kazdego-dnia-historyjki-spoleczne-aneta-pliwka_p1646088.html

Pewny Start. Poziom D. Moja książka - materiał edukacyjny (w.) - Eduksiegarnia.pl, otwierano: września 11, 2025, <https://www.eduksiegarnia.pl/pewny-start-poziom-d-moja-ksiazka-material-edukacyjny>

Pewny Start. Aktywni zawodowo. Czynności porządkowe. Materiał edukacyjny - Eduksiegarnia.pl, otwierano: września 11, 2025, <https://www.eduksiegarnia.pl/pewny-start-aktywni-zawodowo-czynnosci-porzadkowe-material-edukacyjny>

Pewny start. Karty pracy. Pakiet - smyk.com, otwierano: września 11, 2025, <https://www.smyk.com/p/pewny-start-karty-pracy-pakiet-i7627005>

Opracowała:
Dorota Kasprzyk